

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-394-4-30>

Студенець Наталя, кандидат мистецтвознавства,
старший науковий співробітник Інституту мистецтвознавства,
фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України

Традиція хатнього настінного розпису і сучасний арт-простір Подільської Наддністрянщини

Ключові слова: традиція, розпис, ідеї, арт-практики, митці.

Natalia Studenets, PhD in Art Studies, Senior Researcher
at the Rylsky Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology,
The National Academy of Sciences of Ukraine

The tradition of house mural painting and the contemporary art space of the Podillya Over-Dniester region

Abstract. The report highlights contemporary artistic practices of mural painting in the centers of Podillya Over-Dniester region. The features of house paintings created during cultural events are highlighted, new meanings of decorative painting in the context of modern challenges are actualised.

Key words: tradition, painting, ideas, art practices, artists.

Подільська Наддністрянщина – унікальний регіон у природному, історичному, етнічному та культурно-мистецькому аспектах. Чимало дослідників першої третини ХХ ст. фіксували в місцевих осередках своєрідні зразки хатніх настінних розписів, орнаментика яких вирізнялася особливою художньо-пластичною виразністю.

В умовах сучасних викликів традиція хатніх розписів набула нових сенсів як маркер національної ідентичності та водночас своєрідна арт-терапія травматичного досвіду війни. Саме з метою відновлення цієї давньої художньої практики реалізується чимало креативних проєктів у селах Наддністрянщини та у регіоні Поділля загалом.

Упродовж десяти років щоліта в осередках Вінницької обл. тривають симпозіуми «Мальована хата», в яких беруть участь професійні та самодіяльні митці. Низка таких заходів відбулась у мальовничих осередках над Дністром – Слїди, Наддністрянське, Нагоряни, Гонтівка, Буша... Під час симпозіуму 2022 р. в селах Воеводчинці та Сказинці митці відтворили та інтерпретували автентичну орнаментуку першої третини ХХ ст. за зразками, що зберігаються в музейних фондах.

Виразна традиція хатнього малювання стала джерелом натхнення у творчості митців з академічною художньою освітою Олексія та Людмили Альошкіних у селі Букатинка Чернівецького р-ну Вінницької обл. У розписах хат вони поєднали орнаментуку різних епох, створивши цілісний та водночас енергетично багатогранний мистецький простір.

Унікальне арт-середовище відповідно до концептуальних проєктів «Бакота в пошуках затопленої спадщини», «Мальоване село», «Затоплена культура. Реабілітація українськими традиціями» створюють нині художники у селах Хмельницької обл. над Дністром. У хатніх стінописах села Грушка, митці інтерпретують, трансформують місцеві мотиви та структури орнаменту, характерного для автентичної культури низки затоплених у радянські часи поселень.

Водночас орнамент, характерний для звичаєвої культури цього краю, виступає потужним акцентом в образотворчих композиціях – тематичних муралах з глибоким символічним змістом, створених у 2023 р. в селі Горайівка.

Отже, у сучасному культурному просторі Подільської Наддністрянщини, поєднуючи синергію традиції й стрімкі ритми сьогодення, зусиллями митців хатній настінний розпис продовжує своє життя в складних реаліях нашого часу.

